

Πηνελόπη Δέλτα Πρώτες ενθυμήσεις

Γλώσσα: Απλή, δημοτική, χωρίς ιδιομορφίες, ζωντανή και εκφραστική
Υφος: Συνδυασμός απλού και γλαφυρού που έχει φυσικότητα και απλότητα, αλλά γίνεται παραστατικό όταν περιγράφονται τα φυσ. χαρακτηριστικά και οι ψυχ. ιδιότητες του πατέρα. Ο διάλογος στην τρίτη ενότητα προσδίδει ζωντάνια.

Α' ενότητα ("Τον πατέρα...ευκολότερα"): Η αφήγηση των παιδικών χρόνων της συγγραφέως σημαδεύεται από την αυστηρή αλλά και γοητευτική μορφή του πατέρα ο οποίος ενέπνεε το φόβο στα παιδιά του, συναίσθημα που κυριαρχούσε στην καθημερινότητά τους, επιβάλλοντας την τάξη και την απόλυτη ησυχία όταν εκείνος βρισκόταν στο σπίτι. Ήταν τυπικός, ψυχρός και απόμακρος χωρίς να εκδηλώνει καμία τρυφερότητα ή ευαισθησία και δημιουργούσε ανησυχία στα παιδιά μήπως βρει κάποιο ψεγάδι πάνω τους, πράγμα που τα ανάγκαζε να απομακρύνονται γρήγορα από κοντά του.

Εκτός όμως από την αυταρχική πατρική εικόνα, καταγράφεται στη μνήμη της και μια άλλη, εντελώς αντίθετη η οποία περικλείει τη γοητεία που ασκούσε η επιβλητική του παρουσία. Το ψηλό, λιγνό και στητό κορμί, τα πυκνά και σγουρά μαλλιά, τα μακριά, μαύρα γένια, τα μεγάλα, μαύρα και αμυγδαλωτά μάτια... μια εμφάνιση μεγαλοπρεπής που προκαλούσε το θαυμασμό και την υπερηφάνεια της κόρης για τον πατέρα, αλλά συνάμα και το φόβο για κάποιο χτύπημα ("μπάτσο"), αιτία που έκανε τα παιδιά να μη θέλουν να τον συναντήσουν. Με ειλικρίνεια καταγράφει το συναίσθημα αυτό καθώς ακόμα και μετά από τόσα χρόνια, θυμάται την ταπείνωση και τη ζάλη που ακολουθούσε κάθε δυνατό χαστούκι που δινόταν εύκολα κάποιες φορές από τον πατέρα και συχνότερα από τη μητέρα.

Β' ενότητα ("Ο πατέρας...της ζωής μου"): Η αυτοβιογραφική αφήγηση εδώ δεν επιλέγει τελικά μία από τις δύο αυτές αντιθετικές όψεις του πατέρα ως επικρατέστερη. Αντιθέτως, οι δύο αντίρροπες οπτικές ισορροπούν αναπτύσσονται παράλληλα με μια ποικιλία εκφραστικών τρόπων (επίθετα, ασύνδετα ή πολυσύνδετα σχήματα, εναλλαγή μακροπερίοδου και μικροπερίοδου λόγου).

Έτσι, η πιστή απεικόνιση της προσωπικότητας του πατέρα προσδιορίζεται από τη βία, η ευέξαπτη και αυθαίρετη συμπεριφορά του τόσο στο στενό οικογενειακό περιβάλλον όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό και επαγγελματικό. Ήταν άνθρωπος εξουσιαστικός, ίσως και τυραννικός... Διέθετε δύναμη επιβολής ώστε διέταζε και επιβαλλόταν σε όλους και αυτοί συμμορφώνονταν με τη θέλησή του. Η δυνατότητα αυτή, ωστόσο, δεν του αφαιρούσε κάτι από την ευγένεια, την τιμιότητα και την ειλικρίνεια του χαρακτήρα του. Διακρινόταν από ευσυνειδησία στη σκέψη και στις εμπορικές συναλλαγές, ευθύτητα και αίσθημα δικαίου, τηρώντας απαρέγκλιτα τις αρχές του. Η αφηγήτρια παραδέχεται ότι ήταν ένα ολοκληρωμένο άτομο και ακέραιο άτομο με σταθερότητα του φρονήματός του και πιστή αφοσίωση στις πεποιθήσεις του.

βέβαια η αναγνώριση και η εκτίμηση της ξεχωριστής ιδιοσυγκρασίας του δεν έγινε στην παιδική ηλικία της συγγραφέως αλλά πολύ αργότερα, αφού προσπαθούσε να συμφιλιωθεί με την απλησίαστη "θεότητα", τη "μεγάλη αγάπη της ζωής της". Κάνει μια εντυπωσιακή κατάθεση ψυχής, μια αναβίωση των τραυματικών εμπειριών από την απόλυτη κυριαρχία που άσκησε πάνω της η πατρική θέληση. Δε διστάζει να παραδεχτεί ότι τον λάτρεψε υπερβολικά και τον σεβάστηκε ως ιερό πρόσωπο, παρόλο που για χάρη του έκλαψε φοβερά όλη της τη ζωή.

Γ' ενότητα ("Θυμούνται... θεότης"): Η μεγαλοψυχία και η ανθρωπιά του πατέρα περιγράφονται στο επεισόδιο με τα στρείδια. Επειδή ήταν μεγάλα και φρέσκα και τα απολάμβανε, τα πλήρωσε σε τιμή υψηλότερη από τη συνηθισμένη. Όταν τον επέπληξε η γυναίκα του για τη γενναιοδωρία, απάντησε ότι επιβάλλεται να πληρώνεται ο κόπος των ανθρώπων για να μπορούν να ζουν αξιοπρεπώς. Αυτά τα σοφά λόγια άσκησαν καταλυτική επίδραση στην ψυχή της μικρής κόρης, η οποία για πρώτη φορά συνειδητοποίησε την ανάγκη του άλλου να κερδίσει/αμειφθεί σύμφωνα με τη προσφορά του. Το κείμενο κλείνει με την εξομολόγηση της ώριμης (και τραυματισμένης ψυχολογικά) αυτοβιογράφου ότι από τότε λάτρεψε τον πατέρα "σαν κάτι ανώτερο", χωρίς όμως να τον αγαπήσει ποτέ με τρυφερότητα. Η μυθική του μορφή εξακολουθεί να φαντάζει μια απρόσιτη "θεότητα".

Χαρακτηρισμός πατέρα: Μια αντιφατική αλλά γοητευτική ύπαρξη. Επιβλητική παρουσία όχι μόνο λόγω της εξωτερικής εμφάνισης αλλά κυρίως εξαιτίας της δύναμής του να αποφασίζει και να ενεργεί κατά τη δική του κρίση, αγνοώντας τους άλλους. Η πατριαρχική αντίληψη της εποχής τον καθιστούσε παντοδύναμο και αυταρχικό αρχηγό της οικογένειας, σκληρό, ψυχρό και χωρίς συναισθηματισμό απέναντι στα παιδιά. Ρύθμιζε τις ζωές των ανθρώπων που ήταν σε ένα βαθμό εξαρτημένοι από εκείνον, μέχρι το σημείο να τους καταπιέζει και να τους βασανίζει με τη στέρηση της προσωπικής τους ελευθερίας. Παρ' όλα αυτά, η αυστηρή του συμπεριφορά συμπληρωνόταν από το μεγαλείο της ηθικής του υπόστασης. Έντιμος, δίκαιος, ειλικρινής, υπερήφανος, γενναιόδωρος, προσπαθούσε από την πλεονεκτική του θέση να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής των συνανθρώπων του που με κόπο προσπαθούσαν να επιβιώσουν.